

Sirkus ja tivoli Terijoella

Kari Koho

Suomalaisen sirkuksen historia alkaa Terijoelta

Ensimmäisen suomalaisen sirkuksen perustivat veljekset Carl ja Johannes Ducander vuonna 1896. Sirkuksen puitteet olivat mahtavat. Käyttöön hankittiin vedenpitävä 2000 hengen telta. Valaistusta varten oli oma sähkögeneraattori. Sirkusseurueeseen kuului toiminnan alkaessa 50 henkeä ja 30 hevosta. Kansainvälisyyttä kuvaa se, että Ducanderit olivat tanskalaisia, hevosnumeroita esitti englantilainen Mary Longford ja klovnina opetettuine porsaineen esiintyi venäläinen Petroff.

Sirkuksen toiminta alkoi Terijoella, jossa ensimmäiset näytökset olivat elokuussa 1896. Paikka oli Ducandereille tuttu, sillä heillä oli ollut Terijoella ratsuhevosvuokraamo ja vossikoita. Sirkustoiminnan aloittamisesta kerrottiin myös Pietarin lehdissä, sillä olihan Terijoki tuohon aikaan pietarilaisen yläluokan kesänviettopaikka.

Sirkus oli Terijoella suuri menestys. Näytöksiä oli liki 30, ja 2000 hengen telta oli lähes poikkeuksetta loppuunmyyty.

Muualla Suomessa menestys ei ollut aivan Terijoen veroista. Sirkuksen ohjelmistoa vaihdettiin useaan kertaan, mutta siitä huolimatta (tai kenties sen vuoksi) sirkus ajautui konkurssiin ja lopetti toimintansa kolmen vuoden jälkeen.

Terijoki ja Sariolat

Kun puhutaan tivolistä, mieleen tulee ensimmäisenä Sariolan suku, joka on alusta asti hallinnut Suomen tivolitoimintaa. Toiminnan aloitti vuonna 1888 Johan Grönroos. Jo nuorena Grönroos ryhtyi markkinoita kierteleväksi yrittäjäksi. Ensimmäisessä tivolissaan hänellä oli ampumarata, nuolen- ja renkaanheittokuja, onnenpyörä sekä telta, jossa esiintyivät siihen aikaan suosittu voimamiehet ja voimistelijat.

Kun elokuva teki tuloaan Suomeen 1800-luvun lopulla, Grönroos hankki ilmeisesti ensimmäisenä Suomessa elokuvakoneen ja aloitti elävien kuvien esitykset vuonna 1900.

Vuonna 1905 Grönroos vangittiin syytettynä venäläisvastaisesta toiminnasta. Vapauduttuaan vuonna 1907 Grönroos päätti panostaa erityisesti elokuvaan, jotka näyttivät tuottavan parhaiten. Muutaman vuoden kuluttua hänellä olikin toista kymmentä teatteria. Näistä menestyvin oli Terijoella, jonne Grönroos itsekin muutti vuonna 1911.

Johan Grönroos siirsi liiketoiminnan aikanaan pojalleen, joka vuonna 1918 muutti sukunimen Sariolaksi. Uuden sukunimen taustasta ei ole säilynyt tarkkoja tietoja. Se juontaa kuitenkin todennäköisesti juurensa Grönroosin Pohjola-nimisestä elokuvateatterista. Kalevalassa Sariola tarkoittaa juuri Pohjolaa.

Rajan sulkeutuminen Suomen itsenäistyttyä romahdutti Terijoen teatterin asiakasmäärän. Sariola joutuikin sulkemaan Terijoen teatterinsa ja muutti Keravalle

vuonna 1921. Muutkin Sariolan elokuvateatterit kuihtuivat vähitellen, mutta tivolitoiminta kasvoi ja kukoisti.

Vuonna 1929 tivoli sai nimen Suomen Tivoli. Sen koko kasvoi nopeasti niin suureksi, että se jaettiin ensin kahteen osaan ja pian tämän jälkeen kolmeen osaan, jotka kiersivät Suomea omaan tahtiinsa. Enimmillään Sariolan tivoleja oli ennen sotia neljä kappaletta.

Jatkosodan asemasotavaiheessa Sariolan tivoli toimi puolustusvoimien alaisuudessa Karhumäellä. Se oli sotilaiden keskuudessa erittäin suosittu huvittelupaikka. Sodan jälkeen Sariolat kiersivät Suomea kolmen ja hetken jopa neljän tivolin voimin.

Sotien jälkeen Sariola laajensi toimintaansa sirkuksen suuntaan. Legendaarinen Sirkus Sariola aloitti vuonna 1949. Tuolloinen 50 % :n huvivero kuitenkin ajoi sirkuksen nopeasti konkurssiin.

Tivolitoiminta jatkuu edelleen. Tällä hetkellä suvun jäsenet omistavat Suomen suurimmat tivolit: Suomen tivolin ja Tivoli Sariolan.

Lähteet:

- Sven Hirn: Sirkus kiertää Suomea 1800-1914
- Eero Taivalsaari: Sirkuselämää: suomalainen sirkus kautta aikojen
- www.huvipuisto.net
- www.tivolisariola.fi.